

Suomen Sairaanhoitajien lausunto luonnokseen Hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja terveydenhuoltolain 54 ja 57 §:n muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/8063/2025

Viety lausuntopalveluun 17.6.2026

Suomen Sairaanhoitajat kiittää mahdollisuudesta lausua johtamista koskevia kohtia Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja terveydenhuoltolain 54 ja 57 §:n muuttamisesta.

Hallituksen esityksessä hoitotyöstä ja hoitotyön johtamisesta todetaan: *”Hoitotyön johtaminen ei kuitenkaan suoraan rinnastu siihen, että lainsäädännössä säädetään (vastaava lääkäri) tai on ehdotettu säädettävän (sosiaalihuollon vastaava viranhaltija) terveydenhuollon ja sosiaalihuollon kokonaisuuden sisällöllisestä vastuuhenkilöstä. Hoitotyö on eräs terveydenhuollon toiminnan osa-alue ja hoitotiede itsenäinen tieteenala, mutta hoitotyön johtajalla ei voi olla vastaavaa itsenäistä roolia kokonaisuudesta kuin terveyden- ja sairaanhoidosta kokonaisuudessaan vastaavalla lääkäriellä tai säädettäväksi ehdotetulla sosiaalihuollosta vastaavalla viranhaltijalla.”*

Kommentit riittävää omaa palvelutuotantoa koskevista muutoksista (sote-järjestämislain 8 §)

Sote-järjestämislain 8 §:ää tulee täsmentää siten, että hyvinvointialueen johtamisessa edellytetään monialaista sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntemusta, joka kattaa tasapainoisesti lääketieteellisen, hoitotieteellisen ja sosiaalialan osaamisen sekä kunkin alan johtamis- ja hallinto-osaamisen.

Perustelut:

Hoito- ja hoivatyön ammattilaiset muodostavat yli 60 % koko sotealan henkilöstöstä hyvinvointialueilla. He työskentelevät sekä terveyden- että sosiaalihuollon aloilla suurimpana henkilöstöryhmänä, usein 24/7 ja 365 päivää vuodessa. Tämä ammattiryhmä on päivittäin eniten läsnä kaikessa asiakas- ja potilastyössä.

Sairaanhoitajia alalla työskentelee yli 77 100. Yhdessä lääkäreiden kanssa sairaanhoitajat muodostavat terveydenhuollon osaamisen, valmiuden ja varautumisen perustan Suomessa. Tämän lisäksi sairaanhoitajat toimivat laajana ammattilaisryhmänä myös sosiaalihuollon puolella varmistuen muun muassa lääkehoidon toteutumisen ammatillisten ohjeiden ja sääntöjen mukaisesti. Heidän tehtävävastuunsa ulottuu myös varhaiskasvatukseen ja koulutuksen aloille. Kyse on laajasta tehtävävastuusta koko sote-kentässä.

Hoitotyön johtaminen edellyttää itsenäistä ammatillista johtamista, joka perustuu alan omaan asiantuntemukseen, tietoon ja tutkimukseen. Hoitotyön johtamisen tulee tapahtua yhteistyössä lainsäädäntöön perustuen ja vastaavalla tasolla kuin sosiaalihuollon ja lääketieteen johtamisen.

Näin saamme hyödynnettyä kolmen eri alan osaamisen täysimääräisesti nykyaikaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa asiakkaan ja potilaan parhaaksi.

Kommentit vastaavaa lääkäriä koskevista ehdotuksista (terveydenhuoltolain 57 §)

Terveydenhuoltolain 57 §:n muutoksia tulee täydentää säätämällä vastaavan lääkärin rinnalle hoitotyöstä vastaavasta viranhaltijasta, jonka tehtävänä on johtaa ja valvoa hoitotyön ammatillista kokonaisuutta hyvinvointialueella.

Perustelut:

Suomen Sairaanhoidajat kannattaa lääketieteen, sosiaalitieteen ja hoitotieteen asiantuntemuksen kansallista ohjausta, mutta sen kirjaaminen pelkästään järjestämislakiin ei riitä varmistamaan laadukkaita ja vaikuttavia palveluita. Järjestämislain liian vapaa tulkintamuoto aiheuttaa käytännön johtamistyössä jo nyt asiakas- ja potilasturvallisuuden vaarantumista useissa eri toiminnoissa. Hoitotyön ylimmät viranhaltijat eivät ole esimerkiksi mukana valmiuteen ja varautumiseen liittyvässä päätöksenteossa, joka erityisesti akuuttityössä koskettaa isolta osalta juuri sairaanhoidajien osaamista ja kyvykkyyttä toimia kaikissa tilanteissa. Usean hyvinvointialueen hoitotyön johtajalla on ollut nykyisessä asemassaan myös vaikeuksia saada esimerkiksi sairaanhoidajien ammatinharjoittamisen haasteisiin liittyviä valvontaviranomaisen tietoja. Tämä estää näyttöön perustuvan hoitotyön johtamisen ja vaarantaa entisestään alan toimintaa sekä aiheuttaa alueille isoja kustannuksia. Hoitotyön johtajien poissulkemista hyvinvointialueen päätöksenteosta, johtamisrakenteesta ja hallintosäännön kirjauksista perustellaan usealla hyvinvointialueella lakisääteisiin tehtäviin vedoten. Jatkuessaan tämä menettely tulee rapauttamaan suomalaisen hoitotyön korkeatasoisen osaamisen sekä sairaanhoidajien aseman oman alansa erityisosaajina. Hoitotyön hajanainen johtaminen toisen profession kautta (lääketiede tai sosiaalihuolto) ja hoitotyön johtamismahdollisuuksien jatkuva heikentäminen hyvinvointialueilla heijastuu sairaanhoidajien käytännön työhön epäselvinä päätösinä, ennakoimattomuutena ja epätietoisuutena osallisuudesta. Johtamisella on merkittävä vaikutus sairaanhoidajien alalle sitoutumiseen sekä kokemukseen mahdollisuudesta vaikuttaa esimerkiksi oman alan kehittämiseen.

Suomen Sairaanhoidajat katsoo välttämättömäksi kirjauksen hoitotyön vastaavasta viranhaltijasta terveydenhuoltolakiin, jolla varmistetaan johtamisen monialainen asiantuntemus sote-palveluissa. Kirjaus ja aseman selkeyttäminen mahdollistaa laadukkaiden ja turvallisten palvelujen tuottamisen, eri ammattiryhmien sujuvan yhteistyön sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämisen kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti. Nyt voimassa oleva kirjaus moniammatillisesta asiantuntemuksesta ei ole millään tasolla riittävä.

Muuta

Pääministeri Petteri Orpon hallitus haluaa parantaa hyvinvointialueiden mahdollisuuksia valita järjestämisvastuullaan olevien sote-palveluiden tarkoituksenmukaisin toteutustapa. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että nykyiset johtamisenrakenteet eivät ole hyvinvointialueilla riittävät. Lausuttavana olevalla muutosesityksellä tullaan vaikeuttamaan ja hajauttamaan erityisesti hoitotyön itsenäistä ammatillista johtamisvastuuta ja omaan tehtäväalueeseen liittyvää päätöksentekovaltaa. Käytännön haasteet ovat jo nyt näkyvissä palveluiden laadun poikkeamina,

alan veto- ja pitovoiman jatkuvana heikentymisenä ja osaamisvajeena, jonka tulokset näkyvät asiakas- ja potilastuloksissa sekä palautteissa. Esitetty muutos tulee toteutuessaan olemaan katastrofaalisen huono sairaanhoitajien osaamisen laajavastuiselle hyödyntämiselle asiakkaiden ja potilaiden parhaaksi sekä heidän urakehitykselleen, jota mm. ministeriön työllä on pyritty tukemaan. Muutos ei myöskään tue valmisteilla olevaa ammattihenkilölain suuntaa, jossa vastuullista ja kustannusvaikuttavaa työnjakoa pyritään kehittämään alueilla. Iso osa työnjakoon perustuvista tehtävistä koskee alalla työskenteleviä sairaanhoitajia ja tehtäviä, joissa on kriittinen lääkärivaje. Muutosesitys ei myöskään noudata kansainvälisiä suosituksia hoitotyön johtamisesta (esim. WHO, ICN), vaan siirtää suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon hoitotyön johtamisen kehitysmatasolle.

Suomen Sairaanhoidajat haluaa nostaa tässä yhteydessä esiin myös sen, että hoitotyön ja sosiaalihuollon kesken tarvitaan huomattavasti laajempaa yhteistyötä. Sosiaalihuollossa ei pystytä itsenäisesti vastaamaan hoitotyön kokonaisuudesta, mikä tällä hetkellä näkyy esimerkiksi ikäihmisten palveluiden epäkohtina tai hoitotyöntekijöiden kulttuurisina ja kielellisinä haasteina. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on palveluita esim. ikäihmisten ympärivuorokautinen asumispalvelu, jossa toimitaan sosiaalihuoltolain alla, ja jossa on virallisesti vain sosiaalihuollon johtamista. Näissä palveluissa henkilöstö on lähes kokonaan hoito- ja hoivahenkilöstöä, joiden tehtävänä on hoitotyö. Tämä hoito- ja hoivatyö tarvitsee hoitotyön osaamisen johtamista. Sosiaalihuollon johtajilla ei ole välttämättä hoitotyön sisällön asiantuntemusta, joten hoito- ja hoivatyötä ei välttämättä johda kukaan näissä yksiköissä tai johtotehtävä annetaan käytännön ammattilaisten vastuulle yksikkökohtaisesti. Lisäksi hoitotyön alaa haastaa tulevaisuudessa myös monikulttuurisuuteen ja kielenosaamiseen liittyvät asiat. Hoitotyöstä vastaavan viranhaltijan tehtävän selkiyttäminen vahvistaa hyvinvointialueilla klinisen, monikulttuurisen ja kielellisen osaamisen edistämistä koko hoitohenkilöstön keskuudessa.

Suomen Sairaanhoidajat edellyttää, että hoitotyön osaaminen, laatu ja vaikuttavuus varmistetaan ammatillisella johtamisella ja hoitotyön vastaavan viranhaltijan asema kirjataan terveydenhuoltolakiin.

Ehdotetut muutokset eivät muuta vastaavan lääkärin tehtävää johtaa hyvinvointialueen terveyden ja sairaanhoitoa, vaan mahdollistaa nykyistä tehokkaamman, osaamiseen perustuvan toiminnan niin normaali- kuin poikkeusoloissakin. Esittämämme säädösmuutos mahdollistaa hoitotyön johtajan selkeän valtuutuksen oman alansa johtamiseen ja selkiyttää toimenkuvia sote-palveluiden johtamisessa. Muutos ei myöskään lisää johtamisrakenteita, vaan antaa siihen mandaatin tehdä asiat oikein ja vaikuttavasti.

16.6.2026

Heljä Lundgrén-Laine, puheenjohtaja Suomen Sairaanhoidajat

Liisa Karhe, erityisasiantuntija, Suomen Sairaanhoidajat, liisa.karhe@sairanhoidajat.fi

Anne Pienimaa, erityisasiantuntija, Suomen Sairaanhoidajat